

Nyhetsbrev II

Goda grannar godt naboskap – studier av integration som fungerer

1. Att utveckla kunskap

Parallellt med nätverket *Goda grannar godt naboskap* utvecklar Ulf och Anna Lydia ett forskningsprojekt. Vi vill nu presentera några av våra tankar kring detta arbete. Forskningsprojektet skall vara knutet till forskargruppen Psykosocialt arbete vid høgskolan i Østfold. Vår ambition är att projektet, som nätverket tar sin utgångspunkt i, har en tydlig regional förankring. Detta säkrar samverkan och är i linje med högskolans uppdrag. Med regional förankring tänker vi från Telemark, via Oslo, Østfold och svenska västkusten ned till Skåne. Syfte med projektet är att bidra till att stärka forskningsfältet psykosocialt arbete, och att bidra till forskningsrelaterad undervisning vid mastersprogrammet på høgskolan.

Ett forskningsprojekt måste vara avgränsat och ha tydligt fokus. Så som vi tänker just nu skall forskningsprojektet *Goda grannar godt naboskap*, vid Høgskolan i Østfold, Fredrikstad, leta efter och beskriva möten mellan flyktingen och den bofaste där individer med olika bakgrund blir goda grannar och tillsammans skapar godt naboskap. (Detta är i linje med salutogena perspektiv, att man stärker det som ger hälsa). Detta innebär inte att utmaningar och problem förbises, men att fokus är på hur man får möten och verksamheter att fungera. Enkelt uttryckt: Vad händer när människor trivs? Vi har funnit exempel på sådana möten i Vinje, i Sarpsborg och i Malmö. Att bli och förbli goda grannar är en ömsesidig process som medför många fördelar för individen, både för infödda norrmän, för svenskar och för flyktingar men det medför även fördelar för hela samhället. Det finns stora samhällsekonomiska och individuella vinster att göra genom förbättrad integration och det finns omvänt sett stora samhällsekonomiska och individuella risker förknippade med dålig integration.

Forskningsprojektet kommer att relatera till en vidare samhällelig och politisk nivå. Detta för att säkra relevans, och för vi att själva skall kunna tydliggöra vår egen strävan genom att reflektera över vad som sägs på samhällelig och politisk nivå. Under flyktingvågen från Syrien och Afghanistan 2015 tog Norge emot drygt 31 000 asylsökande. I december 2015 tillsattes Brochmann-utvalget som i februari 2017 presenterade rapporten: *Norges offentlige utredninger 2017: 2 - Integrasjon og tillit — Langsiktige konsekvenser av høy innvandring*. På regeringens hemsida sammanfattas uppdraget:

Utvalget har vurdert langsiktige konsekvenser av høy innvandring med særlig vekt på flyktinger. Utredningen belyser innvandringens samfunnsøkonomiske konsekvenser. Videre drøftes det i hvilken grad fortsatt høy innvandring kan komme til å påvirke samhold og tillit i Norge og betydningen av kulturell og verdimeessig ulikhet i denne sammenhengen.¹

Enligt Brochmann-utvalget utsätter flyktingströmmen Norge för både ekonomiska och kulturella utmaningar och de säger att det finns både möjligheter och risker förknippade med detta. Vid en misslyckad integration pekar Brochmann-utvalget på följande risker. De säger:

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2017-2/id2536701/>

”Fattigdommen i samfunnet vil øke, og innvandrere – særlig flyktninger og deres familier – vil etter all sannsynlighet være overrepresenterte. Dersom fattigdom og segregering har konsekvenser for inkluderingen i neste generasjon, gir det risiko for negativ sosial arv. Økt ulikhet i arbeidsforhold, inntekter og forbruksmuligheter vil ha konsekvenser for bosettingsmønstre, sosiale relasjoner, tillit og samhold.”²

De risiker som Brochman-utvalget pekar på gæller i allt væsentligt även vid annan fattigdom bland andra norrman och svenskar, men problemene ökar när de samtidigt förknippas med etniciteter hos minoriteter eller flyktingar.

2. Konferens och forskningsprojekt

Ömsesidighet

Nätverket *Goda grannar godt naboskap* har medlemmar som kan berättat om möten och sammanhang där mottagande av flyktingar och invandrare fungerat. Ömsesidighet är så långt för oss ett nyckelord när vi letar och finner goda initiativ och verksamheter. Bland nätverkets medlemmar finns erfarenheter och kunskaper som vi tänker att nätverket ska sätta ord på och dela med sig av vid nätverkets konferens i Fredrikstad den 30-31 oktober 2019. Vid konferensen kommer vi att tala om det lokala arbete som medlemmarna gör. Detta blir del av de berättelser och den kunskap som ett forskningsprojekt kan arbeta vidare med.

I Fredrikstad berättar aktiva i civila samhället att de flyktingar som kom 2015 redan efter några dagar i Norge ville lära sig norska. Lärare i grundskolan och professorer vid Högskolan arrangerade då spontan språkundervisning. Vi vet inte om dessa aktivister i civila samhället läst europeisk forskning om sociala investeringar men de gjorde ändå ungefär det som Brochmann-utvalget, med inspiration från Europeisk forskning, föreslog:

Sosial investering innebærer et skift fra «passiv» inntektssikring til satsing på aktive kvalifiseringstiltak og er blitt presentert som en ny giv i sosialpolitikken i Europa. Det sentrale i tankegangen bak sosial investering er at velferdspolitikken i større grad bør innrettes mot oppbygging av kompetanse, ferdigheter og forutsetninger for deltakelse som kan jevne ut forskjeller i livssjanser – spesielt for sårbare grupper og deres barn. Velferdsstaten kan godt være omfattende, men sosiale overføringer bør utformes med sikte på å styrke mottakernes langsiktige evne til å klare seg i samfunnslivet.³

Språkkurserna i Fredrikstad innebar ”oppbygging av kompetanse, ferdigheter og forutsetninger for deltakelse som kan jevne ut forskjeller i livssjanser”. Den grundläggande riktningen i sociala investeringar sker från offentlig sektor till mottagaren. Men när det gæller civila samhällets metod, och när det gæller hur människor blir goda grannar är processen mer sofistikerad, den är ömsesidig, den går åt båda håll. Med en travestering från citatet ovan präglas civila samhällets arbete och önskan att bli goda grannar av att sosiale overføringer utformes med sikte på å styrke *båda parters* langsiktige evne til å klare seg och trivas i samfunnslivet.

² NOU 2017:2, s 223

³ NOU 2017:2, s 223. Brochmann-utvalget hämtade sina förslag bla från: “Redesigning citizenship perspectives after Neo-Liberalism: moving towards social investment”, publicerad i Morel, N., Palier, B. og Palme, J. (red.) *Towards a Social Investment State? Ideas, Policies and Challenges*. Bristol: Policy Press, (2012)

Detta ömsesidiga drag är genomgående i de aktiviteter som olika aktörer i civila samhället initierat i samarbete med flyktingar. Språkkurser för nyanlända är till nytta både för flyktingar och bofasta. Kunskaper i språk gör att man kan börja tala med varandra och lära känna varandra. Misstänksamhet kan minska. Tillit kan växa. Samarbete blir mer möjligt. Civila samhället har anställt nyanlända i musikfestivaler, man arrangerade vävkurser och talade om mattans betydelse i norsk kultur och i Somalia, man arrangerade simskola och kurser i att cykla, startat cykelverkstäder med mera. När politiker och tjänstemän i offentlig sektor lär av den ömsesidiga metod som civila samhället använder kan man anta att risken för misslyckad integration minskar och risken minskar för det Brochmann-utvalget så träffande beskriver. Begreppet misslyckad integration kan användas som benämning på all social misär inklusive våld i nära relationer i såväl etniskt norska eller svenska familjer som i flyktingfamiljer, all grov kriminalitet, förtryckande patriarkala strukturer och i de parallella samhällen som uppstår när människor hindras från arbetsliv och egen försörjning men tvingas leva på bidrag eller kriminalitet. Vi vet dessutom att ca 80% av alla lediga jobb i Norge aldrig annonseras ut. De är tillgängliga endast via informella sociala kanaler, dvs för den som har rätt socialt kapital.

Arbetsmetod i Goda grannar godt naboskap

För att få konkretion i forskningsprojektet *Goda grannar godt naboskap* har vi som ni vet etablerat ett nätverk där tre orter ingår. I Sarpsborg i Norge har norska kyrkan och flera moskéer sedan 2012 etablerat samarbetet Dialogforum. Ingen annan har bett dem, de har tagit kontakt med varandra av eget intresse. I Vinje, Telemark, ingår kommunens flyktingkonsulent från 1989-2000. Under 1990-talet tog Vinje emot ca 60 somalier och nästan lika många från Bosnien. I Vinje ingår även personer som dit från Somalia. Somalier i Vinje har jobb, spelar fotboll och har kompisar på orten. I Rosengård i Malmö, Sverige ligger Kryddgårdsskolan (eleverna är 6-16 år gamla) och 99% av skolans elever har icke-svensk bakgrund. Eleverna lyckas bra. De trivs i skolan och får bra betyg.

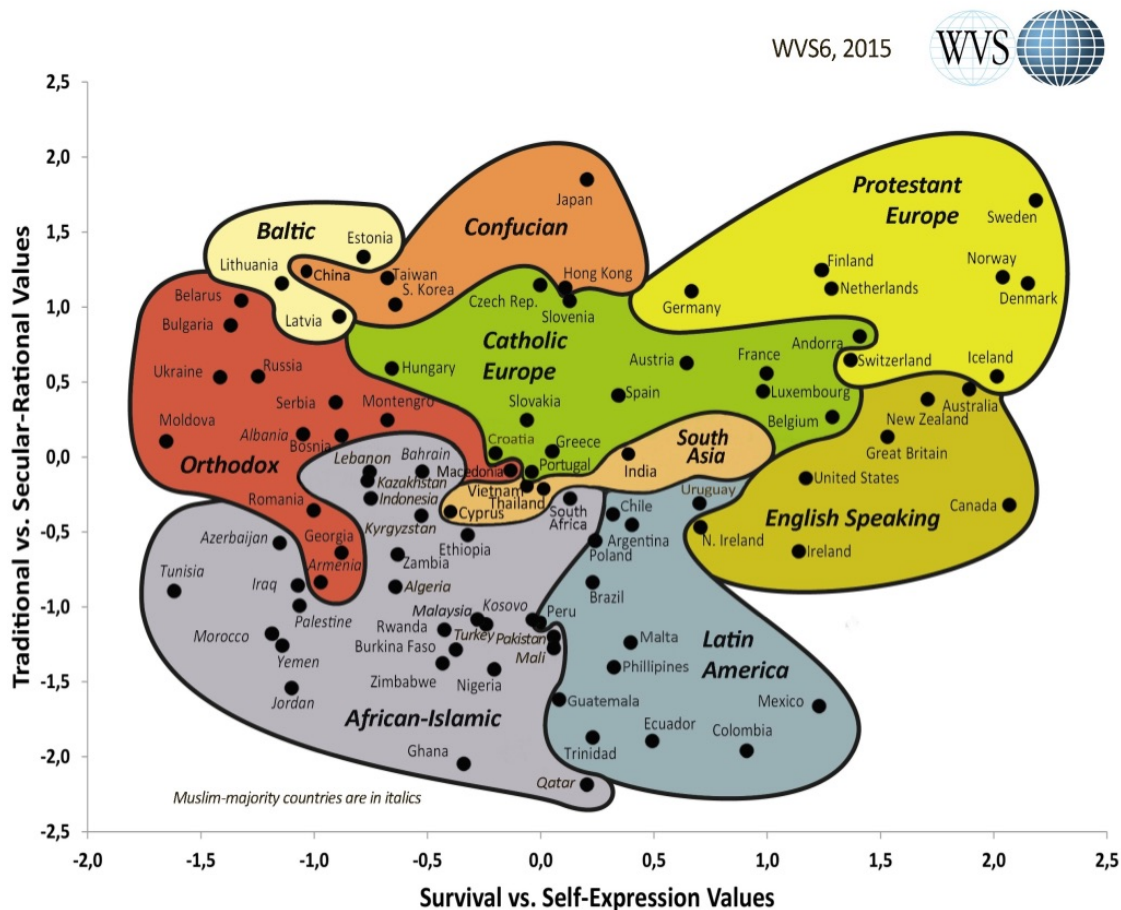
För att fördjupa diskussionen om hur värderingar förändras hämtas inspiration från World Value Survey. Sedan början av 1980-talet studerar World Value Survey globala och nationella värderingsförändringar i fler hundra länder.⁴ Se bilden på nästa sida.

På kartan nedan syns Norge och Sverige, två välfärdsländer, långt upp till höger. WVS lär oss att värderingar hela tiden ändras, som resultat av förändrade livsvillkor. Värderingar och livsvillkor ändras hela tiden, men de ändras långsamt. Det finns en slags inlåsningseffekt som gör att det kan ta upp till två generationer för värderingar att ändras i en mer genomgripande mening. Detta är viktigt att veta i länder som tar emot stora grupper av flyktingar. Om man tex letar upp Tunisien, Marocko och Palestina på kartan nedan så ligger de långt till vänster långt ned. De har varit eller är koloniserade och de präglas av diktatur och krig. Deras värderingar präglas på den vertikala axeln av tradition och religion snarare än av vetenskap och sekulära perspektiv. Längs den horisontella axeln präglas deras värderingar av fysisk säkerhet och familjen är det kollektiv som ger trygghet. I dessa länder har individen ett snävare handlingsutrymme än i Norden. Till höger på den horisontella axeln präglas länders värderingar (tex Norge och Sverige) av sekulära och individuella värden. I länder med en väl fungerande välfärd som ger en individen garanterad trygghet tenderar individer att vara mindre beroende av familjen, men istället vara mer engagerade i individens

⁴ <http://www.worldvaluessurvey.org/WVSContents.jsp?CMSID=Findings>

Nyhetsbrev II – 17 april 2019
Nätverket Goda grannar – godt naboskap
Høgskolan i Östfold, Norge

självförverkligande. De länder som placerar sig på kartans mitt, man kan säga länder som är har världens medelvärderingar är tex Vietnam, Indien och Chile. I en internationell jämförelse är Sverige och Norge närmast att betrakta som extrema.

Kommande steg i arbetet med Goda grannar – godt naboskap är att ansöka om forskningsmedel och den processen har just inletts. I nästa nyhetsbrev kommer vi att kunna berätta mer om detta.

Ulf Carmesund, försteamanuensis, och Anna Lydia Svalstog, professor.
Høgskolan i Östfold, Fredrikstad, Norge, 17 april 2019.